

Lezen en kijken

Bernard Schut, Jos Boven & Jan de Zanger:
**Lezen en kijken. Audiovisuele en andere ongebruikelijke
middelen bij het literatuuronderwijs Nederlands. Den Haag:**
Nederlands Bibliotheek en Lektuur Centrum, 1990, 173 p.

Naar aanleiding van een lezing van Bernard Schut op de Algemene Conferentie van de Nederlandse Taal en Letteren in 1987 besloot het Instituut voor Leerplanontwikkeling (SLO) een heuse catalogus samen te stellen over audiovisuele hulpmiddelen bij het literatuuronderwijs. Dank zij de tussenkomst van de Nederlandse Taalunie kon ook Vlaanderen bij dit project worden betrokken. De catalogus werd samengesteld door Bernard Schut, Jos Boven en de inmiddels overleden Jan de Zanger, en is gepubliceerd door het NBLC. Wat mag men van deze catalogus verwachten?

Wel vooreerst is dit natuurlijk een nobel initiatief omdat iedereen wel terecht kan bij openbare diensten (in Vlaanderen: Dienst Media en Informatietechnologieën van het Ministerie van Onderwijs), maar daarna prompt verloren loopt in de doolhof van min of meer obscure organisaties die ook wel 'iets' over 'literatuur' geproduceerd hebben maar... (wordt vervolgd). De voorziene uitwerking is perfect in die zin dat de fiches per produktie erg duidelijk en volledig zijn. Een voorbeeld:

	DEELDER, Jules
<i>Titel werk</i>	Vertel me wat
<i>Type informatie</i>	Videoband (VHS, Beta-max)
<i>Onderdeel van</i>	Niet van toepassing
<i>Omvang</i>	27 + 32 minuten
<i>Doelgroep</i>	Bovenbouw MAVO/HAVO/WVO
<i>Auteur/regisseur</i>	Niet vermeld

<i>Uitgever</i>	Stichting Schrijvers School Samenleving Amsterdam
<i>Jaar van uitgave</i>	Niet vermeld
<i>Besteladres</i>	Huddestraat 7, 1018 HB
<i>Telefoon</i>	020-239423
<i>ISBN</i>	Niet van toepassing
<i>Prijs</i>	F 90,- plus BTW, plus verzendkosten
<i>Doel</i>	Jongeren laten zien dat verhalen, gedichten en boeken niet zo ver van hen afstaan als zij zelf soms denken. Verhalen die ze elkaar vertellen, poëzie of dagboeken die ze schrijven zijn vaak opgebouwd volgens dezelfde principes die bekende schrijvers hanteren.
<i>Inhoud</i>	Kees van Kooten vertelt in een rondrijdende bus over de bronnen van zijn inspiratie en laat zien dat die vaak letterlijk op straat liggen. Jules Deelder draagt het eerste gedicht voor waarvan hij zeker wist dat het een gedicht was. Judith Herzberg praat over werkelijkheid en fantasie, sprookjes en liefdesbrieven. Guus Kuijer vertelt over personages, contrast en

spanning in romans.
Jongeren vertellen over
hun eigen schrijven, in
dagboek of als poëzie.

Deze band vindt men ook terug onder de namen van de andere schrijvers. Jammer genoeg werd het onderwerp ('het creatieve proces' of zo) niet opgenomen in de *Thematicatalogus*, wat overigens een vlag is die de lading niet dekt. Het gaat hier eerder om een allegaartje dat niet in de *Auteurscatalogus* terecht kon (b.v. Romantiek).

De bovenstaande fiche uit de *Auteurscatalogus* oogt erg mooi, vooral het invullen van de elementen *doel* en *inhoud* betekent veel voor de zoekende lesgever. Dit is jammer genoeg een van de weinige fiches die volledig zijn. Om een voorbeeld te geven: onder **Anne Frank** vindt men één fiche, en dan nog die van **Diary of Anne Frank**, een soort Dallasversie van het dagboek. Op die fiche komt de term 'niet vermeld' welgeteld acht keer voor, o.a. bij *omvang*, *doelgroep*, *prijs*, *doel* en *inhoud*. Dit is wel het extreme voorbeeld van hoe het niet moet, maar 90% van de fiches heeft toch zo'n vier keer 'niet vermeld' staan.

Nu is dit een zwaar verwijt dat echter niet aan de samenstellers kan worden gericht. Zij waarschuwen er zelf voor in hun inleiding. Een aantal aangeschreven organisaties gaf niet thuis, andere stuurden verouderde of onvolledige catalogi toe, en sommige zorgden voor 'onbetrouwbare' informatie. De samenstellers hebben waarschijnlijk een lijdensweg gevolgd, maar zijn blijkbaar van plan op die weg verder te gaan, want er wordt gewerkt aan een verbeterde versie. Een en ander doet me denken aan de ervaringen van Rita Rymenans met het Vonk-dossier over 'beeldtaal' (Vonc 19/6, juni 1990). Ook zij kreeg tenslotte van de anders zo onderwijsgeile theatergroepen nul op het rekest als het om het gebruik van video-opnamen gaat.

Ook de BRT gaat niet vrijuit (zie dezelfde Vonk). Zo kan de dienst Media wel gebruik maken van de programma's van de school-

televisie, maar duidelijk niet van de dienst Drama. Zo vindt men dus wel Van de Woestijnes **De boer die sterft** in de catalogus terug - waarvan het jaar van uitgave discreet 'niet vermeld' wordt, maar duidelijk van voor de uitvinding van de zwart-wit film dateert - maar niet Van Akens **Het begeren**. Dezelfde week in wat-mei-1988-moet-geweest-zijn werd naast **Het begeren** ook de verfilming van Marga Minco's **Het bittere kruid** uitgezonden (op Nederland 2 als ik me niet vergis, anders was het 1 of 3). Deze verfilming staat wel in de catalogus en kan gehuurd worden als je er drie andere films bij neemt. Iemand die zelf een recorder heeft...

Maar goed, ere wie ere toekomt: deze catalogus moest dringend gemaakt worden en hoort in elke school thuis. Zelfs al 'scan' je wekelijks alle Nederlandstalige zenders (radio en TV), dan mis je een stuk aan historische beeldenschat. De samenstellers zijn iets berustender in de situatie dan ik en dat is dan jammer, want het wordt tijd dat de arrogantie van zwaargesubsidieerde en gesponsorde cultuurmakers aan de kaak wordt gesteld. 'Koppie, koppie gebruiken', zeg ik dan maar.

Walter De Hert
Verbondstraat 90
2000 Antwerpen